

TONI COPPERS

ENGEL

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Aan mijn dochters.

‘A través de los siglos,
por la nada del mundo,
yo, sin sueño, buscándote.’

‘Door de eeuwen heen,
en de leegheid van de wereld,
blijf ik rusteloos naar je zoeken.’

— Rafael Alberti, ‘Paráiso perdido’

Op die koude maartse avond, terwijl buiten een nerveuze wind de voorjaarsregens over het Koningsplein en de Regentschapsstraat joeg, besefte nachtwaker Alain Richaux voor de zoveelste keer dat hij niet van het donker hield.

Hij deed zijn werk graag. Hij hield van de stilte, van de statige voornaamheid van de gebouwen waarin de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België waren gehuisvest. 'Een baan geknipt voor jou,' had zijn ex-vrouw schamper opgemerkt. 'Alleen maar dode dingen om je heen, dat kan niet verkeerd gaan. Het is bij de levenden dat je het steeds verknoeit, hè? En ik kan het verdomme weten.'

Niet dat Richaux veel op had met kunst. Maar als hij 's nachts door de brede gangen en de zuilengalerijen liep, of als hij in het duister in een van de zalen stond, met al die grote, stille kunstwerken om hem heen en het zachte, constante geruis van de klimaatregeling, als het geluid van een verre zee, dan had hij het gevoel dat het ook allemaal een beetje van hem was.

Maar aan het duister wende hij niet.

De regel onder nachtwakers was dat je altijd in het donker door de zalen liep en je grote staaflantaarn gebruikte om het slot van de deuren te vinden, zodat je die kon openen om je ronde te doen en achter je weer kon sluiten. Het enige licht dat je in sommige gedeelten van het museum had, was het diffuse schijnsel van de straatlantaarns dat door de raambescherming naar binnen kwam. Alleen als er iets was wat je beter wilde controleren, vroeg je via je portofoon aan de centrale om in een bepaalde zaal het licht aan te schakelen. De collega's die

in de buik van het museum achter hun bewakingsschermen en computers zaten, hadden in die eerste weken aan Richaux hun handen nogal vol gehad. Hij had tijdens zijn rondes om de haverklap om extra verlichting gevraagd.

Toen hij een goede twee weken bezig was en door een van de zalen met achttiende-eeuwse kunst liep, ging een van de belendende deuren open en stond de jongste collega opeens naast hem. Hij scheen met zijn staaflantaarn in de hoogte, zodat hij Alain niet zou verblinden.

‘Ik heb net mijn ronde afgewerkt, ik kom je een beetje gezelschap houden.’ Hij grijnsde. ‘Kunnen de collega’s in de centrale ook even een kop koffie gaan halen. Ze worden knetter van je, met die verlichting.’

Daarna was Alain Richaux te trots geweest om nog iets te vragen. Niet dat hij er nu meteen als een doetje uitzag. Hij was een forse man, hij zat goed in het vlees en straalde iets krachtigs uit, ondanks het feit dat zijn schouders altijd naar beneden hingen, zodat het leek of hij na een hopeloos spurtje net de deuren van de tram had zien dichtslaan en alleen moest achterblijven op het perron. Hij had een breed, open gezicht en een dikke snor, die hem volgens zijn weinige vrienden een beetje op een Turkse bakker deed lijken.

Richaux boog langzaam door zijn knieën en sloot de glazen deur af. Sinds een tijdje had hij last van zijn rug. Als hij ’s ochtends na zijn werk in zijn bed ging liggen in zijn kleine flat in Koekelberg, duurde het door de pijn in zijn onderrug soms een uur voordat hij in slaap viel.

Hij liep langzaam door de gangen. Het enige geluid dat hij maakte, was het zachte gerinkel van zijn sleutels. Hij had twee metalen sleutelhouders aan zijn broek hangen, als een cipier. Omdat ze tijdens hun rondes zowat elke deur die ze tegenkwamen moesten openen en weer sluiten, droegen hij en zijn collega’s belachelijk veel sleutels mee. 52 had Richaux er, ook al waren er maar een tiental bij die hij regelmatig nodig had.

Zijn schoenen maakten geen enkel geluid. Net als de andere nachtwakers droeg hij voor zijn werk altijd sportschoenen; gewoon schoeisel maakte te veel lawaai op de houten vloeren. En houten vloeren waren er veel, in die eindeloos lange gangen, galerijen en zalen. De Koninklijke Musea bestaan in feite uit tientallen gebouwen, in de loop der jaren aan elkaar geklit en ingebed tussen het Koningsplein, de Koudenberg en de lange Regentschapsstraat, die het Paleis met het Justitiegebouw verbindt. Alain Richaux was nu dik zes jaar in dienst, en er waren nog steeds plekken waar hij nog nooit was geweest: de meeste van de administratieve gebouwen, sommige van de ondergrondse depots, het grootste gedeelte van de lange catacomben die meer dan negen verdiepingen onder de grond lagen en waar je zelfs een onderaardse bron had, die was afgesloten met een zwaar, metalen deksel.

Toen hij de grote, dubbele deur naar de Uitbreiding opende, ging zoals steeds zijn hartslag enkele tellen de hoogte in.

Hoewel dit gedeelte van de gebouwen al veel langer tot de Musea behoorde dan Richaux zich kon herinneren, werd het door zowat iedereen die er werkte steevast de Uitbreiding genoemd. Het was hier dat hij het minst graag kwam.

Tot voor kort waren het de zalen geweest waar de Oude Kunst had gehangen. Vijftiende- en zestiende-eeuwse schilderijen vooral, een opeenstapeling van religieuze taferelen vol martelingen, oorlogsgruwel en duivelse tronies, die je de stuipen op het lijf konden jagen als je ze per ongeluk in de straal van je zaklantaarn kreeg. En met hier en daar een volslanke, naakte nimf voor de afwisseling. Nu stonden de zalen al een tijdje leeg, klaar voor een grootscheepse renovatie.

Maar voor de meeste nachtwakers bleef deze ronde vier de minst leuke van alle. Te veel donkere hoeken, te veel erkers, te veel onverlichte ruimtes. En, vooral, boven alles, de plek van Jules.

Het spook Jules.

Dat het spookte in het museum wist Alain Richaux al vanaf de eerste nachtronde die hij samen met een collega deed. Tenminste, het werd hem die eerste nacht al uitgebreid verteld. In de Uitbreiding ‘woonde’ iemand. Iets. Niemand wist waarom dat ‘iets’ destijds de naam Jules had gekregen. En niemand had al ooit een fysieke verschijning of iets dergelijks gezien. Maar meerdere nachtwakers, en niet meteen de grootste fantasten, vertelden over de vreemde geluiden die je er hoorde als je er je ronde deed. Over het gekraak. Over het zachte, hese gefluit. Vooral dat laatste maakte Alain ongemakkelijk.

‘Het is niet zo dat er iemand echt naar je fluit of zo,’ zei de collega die hem op zijn eerste ronde begeleidde. ‘Het klinkt eerder als een longpatiënt. Iemand die nog met moeite kan ademen en van die piepende geluiden maakt, snap je?’

Enkele weken later liep Alain door de lege zalen, toen hij het opeens veel kouder voelde worden. Het duurde maar even, het leek of hij bij een grote diepvriezer stond en gedurende enkele ogenblikken de deur had geopend en weer dichtgedaan.

Ook dat was gebruikelijk, zeiden de collega’s achteraf. Je ziet Jules niet, je hoort hem alleen, je hoort het gekraak en het hese ademen. En je voelt de kilte als hij in je buurt is.

‘Luchtstromen,’ schamperde de oudste bewaker. Hij deed al een tijdje geen rondes meer en bemande de bewakingscamera’s in de centrale.

‘Er kunnen toch geen luchtstromen zijn? We hebben hier toch permanente klimaatregeling?’

‘Luchtstromen,’ zuchtte de man. ‘En haal nu een kop koffie voor me, wil je, je hebt jongere benen dan ik.’

Vanavond was er in ieder geval geen spoor geweest van Jules.

Richaux sloot af. Hij liep door de verbindingszalen die hem naar de ondergrondse verdiepingen leidden, naar het

Museum voor Moderne Kunst, dat zich grotendeels onder het Museumplein uitstrekt. Het hoorde niet bij zijn normale ronde, maar er was vanavond een groot cultuurdebat in het museum geweest, en de drukte was pas tegen tien uur ’s avonds opgehouden. Het evenement had plaatsgevonden in de Lichtput, zoals het centrale gedeelte onder het plein heet. De ‘Put’ lag vier etages onder de grond en dankte zijn naam aan het daglicht dat een tiental meter hoger via een halve cirkel vanaf het Museumplein naar binnen viel.

De VRT had het debat opgenomen en er was flink wat publiek komen opdagen ook, cultuurliefhebbers en veel beau monde, van wie een groot aantal zich nu zonder twijfel in het Museumcafé zou bevinden voor de aansluitende receptie.

In de Put liet Richaux de lichtbundel van zijn lantaarn langzaam rondgaan. De airco was in dit deel van het gebouw niet te horen. De stilte was bijna volledig.

De technici en sjouwers met al hun kabels en metalen kisten waren al een poosje weg en het ‘zwembad,’ zoals de grote, half ommuurde ruimte in het midden werd genoemd, was opnieuw leeg. Behalve een enkele folder en een eenzaam glas was er weinig of niets wat erop wees dat er hier vanavond iets had plaatsgevonden.

En toen rook Alain Richaux iets vreemds.

Het was niet de geur op zich die vreemd was, maar het feit dat hij hem hier rook, in een museum. Iets weeïg zoets, maar ook iets van metaal. Hij herkende de geur van een klusje dat hij onlangs in de kelder van zijn ouders had opgeknapt. De geur van roest op metalen buizen. En het kwam van beneden.

Richaux liep de trap af naar de lagere verdieping. Nog voordat hij de laatste trede had genomen, stond hij stomverbaasd naar het tafereel te kijken.

Tegen de muur links van de trap, pal onder het ‘zwembad,’ hing een enorm doek van Eugène Van Broeckhoven, een relatief onbekende schilder. Het stelde een dreigend, guur

landschap voor, met een herder die tijdens een onweer zijn bange kudde schapen bijeenrijft onder een groot kruis.

Onder het doek, op de grond, lag een kleine, witte engel, badend in een plas bloed.

2

Een vogelverschrikker. Of een struik. ‘Een struik met oren,’ mompelde Liese Meerhout toen ze haar helm afnam en werktuiglijk in haar achteruitkijkspiegeltje keek.

Ze kamde met de vingers van beide handen door haar rommelige blonde haar en zuchtte. Het ergste was nog dat het haar zo weinig kon schelen.

Ze had haar gitzwarte Vespa tussen twee geparkeerde auto’s in de Regentschapsstraat neergezet, maar ze aarzelde om af te stappen.

Ze staaarde naar zichzelf in het ronde, kleine spiegeltje op het stuurwiel en bestudeerde de averij in haar gezicht. De wallen om te beginnen. Oké, het waren nog niet meteen zandzakken, maar ze waren er wel. En je gezicht is geel, jende dat ijle stemmetje in haar hoofd dat Liese al lang geleden als haar tweede ik was gaan beschouwen. Heel soms voerden beide Lieses beschaafde gesprekken met elkaar, maar meestal konden ze elkaar niet uitstaan en hadden ze gewoon bonje.

‘Die gele schijn komt van de straatlantaarn, trut,’ fluisterde Liese. Het was al erg genoeg zo. Kraaienpootjes. Doffe ogen. Ze had een en ander kunnen maskeren met haar favoriete eyeliner, maar ze had het vanavond nagelaten. Geen zin, geen fut. Sinds een tijdje had ze ’s ochtends hoegenaamd geen energie om op te staan. Om uit haar grote, maar veel te lege bed in haar appartement in Schaarbeek te kruipen en naar het werk te rijden, naar dat hoge gebouw van de federale politie aan het Victoria Reginalplein, in de schaduw van het Rogier. Waarom laten ze me niet met rust, dacht Liese op zulke ochtenden, terwijl ze lusteloos probeerde om haar tenen rond de metalen